

filalagulla

Món educatiu

**Tallers de prevenció i atenció del bullying i les
dinàmiques de discriminació**

Índex

<i>Introducció .....</i>	<i>pàg.3</i>
<i>Metodologia. Com treballem .....</i>	<i>pàg.4</i>
<i>Proposta d'activitats per educació primària.....</i>	<i>pàg.6</i>
<i>Proposta d'activitats per educació secundària.....</i>	<i>pàg. 10</i>
<i>Treball amb professorat.....</i>	<i>pàg. 13</i>

Tallers de prevenció i atenció del bullying i les dinàmiques de discriminació

Introducció.

Al llarg de les últimes dècades l'assetjament escolar ha generat una preocupació creixent als àmbits educatius i fins i tot a un nivell social més ampli.

Entenem l'assetjament escolar o el bullying – una forma específica de violència escolar entre iguals continuada, en el que un o diversos agressors/es amb major poder tenen sotmès a un company/a de classe (víctima) – des d'una perspectiva sistèmica, on tots els rols en joc tenen un paper important: víctima, agressor i testimoni. Així les persones que observen i les que posen (o no) límits, són una part essencial per entendre el que passa a les escoles.

Des d'aquesta perspectiva sistèmica volem incloure també als diferents col·lectius – famílies, professorat, personal no docent – doncs el tipus d'educació i sistema escolar, així com les creences entorn de l'assetjament, també influencien en la dinàmica i poden facilitar la prevenció i una detecció i intervenció precoç. Poden jugar un paper molt important per facilitar la dinàmica, posar límits a la violència i atendre les necessitats subjacents de les persones en els diferents rols.

I més enllà que en una classe hi hagi una situació d'assetjament o no, percebem que sí que hi ha situacions puntuals o continuades de discriminació per raons tan diverses com el sexe-gènere, les necessitats d'aprenentatge, el físic, la classe socioeconòmica, la racialització, la religió, etc.

És des d'aquest sentit que creiem essencial promoure una educació que qüestionï els estereotips i el sistema de valors i que posi límits a tot tipus de violència i atengui les necessitats subjacents d'aquest tipus d'actuar.

Per treballar les dinàmiques de discriminació a l'aula, és essencial fixar-se en les relacions de poder, qui i què es troba al centre i és ben valorat, i qui i què es troba al marge. I treballar conjuntament per una escola que valora i atén la diversitat, que fomenta la cura, a mirar-nos, a posar-nos en la pell de les altres persones, a ser autònomes, a demanar ajuda, a cuidar de la Terra, de la casa i de l'escola.

Metodologia. Com treballem.

La Psicologia Orientada a Processos d'Arnold Mindell, la mirada restaurativa, el Cercle de Paraula i el Teatre de les Oprimides d'Augusto Boal, constitueixen els pilars metodològics i teòrics que ens aporten tant les claus d'interpretació del que està passant, com nombroses eines específiques per treballar a les escoles.

La nostra metodologia i coneixements ens permeten utilitzar diferents eines en funció de les necessitats i de manera flexible, per tal d'atendre les necessitats dels grups i possibilitar el treball amb les qüestions de l'aquí i ara i del que més està preocupant el grup, sense perdre el focus. D'aquesta manera les intervencions són més efectives i significatives, donat que atenen no només el tema "que toca" sinó també les necessitats del grup.

Des de la nostra perspectiva, és tan important el que nosaltres tenim a dir en relació a un tema com la manera en la qual el grup el viu i es relaciona: qui parla, qui no parla, quines coses es poden dir, quines no, com és el lideratge, quin nivell d'escolta hi ha, com ens sentim nosaltres, com s'estan sentint les persones del grup, etc.

Per tant, un mateix taller pot tenir una estructura semblant a altres tallers, però el procés i a on arribem pot ser molt diferent en funció del grup.

Amb el Teatre de l'Oprimit/da juguem, fem entrar en acció al cos, creem imatges de la realitat, explorem de manera gràfica el món intrapsíquic i busquem alternatives. El Treball de Processos ens permet reconèixer i facilitar les dinàmiques grupals, com estan establertes les relacions de poder, quins són els límits identitaris del grup, on són els marges i qui els representa. El Cercle de Paraula és una rotllana per parlar des del cor -deixar-se veure, ser vist/a i veure a les altres, un espai ritualitzat que permet l'expressió d'aquells temes i emocions més difícils de compartir. I la mirada restaurativa ens aporta una tècnica per a guiar el diàleg, establir una comunicació profunda i parlar dels conflictes en un ambient de seguretat, respecte i escolta, enfocant-se en la restauració del dany i el restabliment de la relació.

Tot plegat permet, sovint, unes interaccions més conscients i l'expressió de la diversitat d'experiències i emocions que es donen en el grup que, a vegades, són doloroses i difícils de compartir.

Proposta d'activitats per a Educació Primària

Cicle Inicial: 1r i 2n

“Parlem del pati”

Objectius

- Identificar les dinàmiques relacionals i la cultura del conflicte en el grup.
- Generar un espai on visibilitzar i atendre alguns conflictes del grup.
- Enfortir els llaços i les relacions personals a la classe.

El taller: Amb aquest taller volem generar un espai a classe on portar el pati i el que hi passa de manera conscient a l'aula, per poder aprendre de les dinàmiques que es generen. Volem conèixer les dinàmiques del grup i donar un espai a la gestió de conflictes i l'acompanyament emocional.

Presentem un pretext dramàtic que ens porta al pati o obre l'imaginari de tot el que ens passa en aquest espai i què passa quan arribes de nou a un grup i vols fer amics/gues.

A partir d'aquí ens transportem a la realitat del grup, per conèixer més a fons com estan les persones, com interactuen i com gestionar els conflictes.

El grup podrà reflexionar més individualment sobre la seva pròpia experiència i vivència a l'escola i en relació al grup-classe, així com tenir un paper més actiu per repensar aquestes relacions i poder aprendre dels conflictes. Per a fer-ho podem utilitzar diferents eines depenent del grup: el dibuix, el joc cooperatiu, el Cercle de Paraula, etc...

Durada: 1h 30m

Cicle Inicial: 1r i 2n

“El Monstre Petit diu No”

Objectius

- Identificar les dinàmiques relacionals i la cultura del conflicte en el grup.
- Generar nous patrons de gestió dels conflictes i les agressions basats en la comunicació, el compromís, la reparació, la cura i l'autocura.
- Enfortir els llaços i les relacions personals a la classe.

El taller: Després d'un escalfament i de presa de contacte amb el grup per crear un ambient agradable i de més confiança, treballarem a partir del conte “El monstre petit diu no”. El conte és un exemple de com posar límits i expressar el que sents i el que vols, en el que “l'agressor” escolta l'impacte de les seves accions i canvia d'actitud.

A continuació farem alguna activitat, que pot canviar en funció del grup, per promoure les habilitats que hem treballat a través del conte: tenir cura d'un/a mateix/a, dir el que necessites o el que no t'agrada, escoltar a l'altre, prendre responsabilitat per les nostres actituds i reparar el dany i la relació, si és possible.

Durada: 1h 30m

Cicle Mitjà: 3r i 4t

“Jo no sóc còmplice!”

Objectius

- Generar un espai on poder nomenar i atendre les dinàmiques de discriminació de l'aula i trencar amb la normalització de la violència.
- Enfortir els llaços i les relacions personals a la classe.

El taller: Taller per poder treballar les dinàmiques de discriminació i de bullying a l'aula. Saber a què ens referim quan parlem de bullying i trencar amb la normalització de la violència.

A través del conte “Vermell o perquè el bullying no és cap broma” ens endinsem en la dinàmica del bullying posant especial èmfasi en el rol del testimoni i l'observador.

A partir de dinàmiques participatives com el teatre o el cercle de paraula treballarem estratègies per a trencar la complicitat, ser conscients de l'impacte en qui pateix i caminar cap a un enfocament restauratiu del dany i les relacions que permeti als infants relacionar-se d'altres maneres.

Durada: Fem el taller en dos formats: una sessió o dues sessions d'1 h 30 m, segons la demanda. Recomanem dues sessions.

Cicle Superior: 5è i 6è

“Emocions i Sentiments”

Objectius

- Generar un espai on poder nomenar i atendre (expressar el dolor i responsabilitzar-se del mal generat) les dinàmiques de discriminació de l'aula.
- Afavorir un espai on l'expressió de les emocions sigui permesa i valorada.
- Enfortir els llaços i les relacions personals a la classe.

El taller: És un taller que serveix per a aturar-nos, reflexionar i visibilitzar conflictes que estan presents, posem interès en qui discrimina i en qui és discriminat i ajudem a prendre consciència d'aquestes dinàmiques.

Es posa al centre les emocions, per a través d'aquestes gestionar els conflictes que es viuen i poder apreciar la diversitat d'experiències, de gustos, de maneres de ser i estar en els grups, etc.

A través d'un dilema es visibilitza com actua cadascú davant de situacions de conflicte. Segons com es desenvolupa el taller, es fan obres teatrals en grup on, a través d'un conflicte, tenim l'oportunitat de practicar l'expressió de les emocions, i comprovar com millora la comunicació quan deixem d'aferrar-nos a les posicions i anem al terreny dels sentiments.

Es tanca amb una tècnica que inclou la mirada restaurativa anomenada “Cercles de Paraula” que utilitzem per prendre consciència de les relacions i el dany causat per les dinàmiques de discriminació, quan sentim que el grup està disposat i ho necessita.

Durada: Fem el taller en dos formats: una sessió o dues sessions d'1 h 30 m, segons la demanda. Recomanem dues sessions.

Proposta d'activitats per a Educació Secundària

1r i 2n d'ESO

“Encaixes... o trenquem les caixes?”

Objectius:

- Contribuir a la presa de consciència sobre les dinàmiques de poder del grup classe.
- Facilitar el diàleg de l'aquí i ara del grup.
- Prendre consciència i reparar el dany causat per situacions de discriminació dins la classe.
- Trencar amb la normalització de la violència.

El taller: Una primera part on farem un “escalfament” que ens servirà per crear vincle amb els nois i noies i generar un espai de confiança. A la segona part llançarem un dilema als nois i noies en el que s'hauran de posicionar en relació amb el tema, i facilitarem el diàleg grupal sobre la realitat del grup que més sigui significativa en aquell moment. Treballar les relacions a classe, la relació entre el marge i el centre, la importància de poder tenir més llibertat per poder ser qui som i expressar els nostres gustos i trets sense sancions.

La forma de facilitar aquest debat serà diferent segons la maduresa del grup i la capacitat d'escoltar i respectar-se, i també segons la intensitat dels conflictes que emergeixin. Farem servir teatre fòrum amb petites obres de teatre que hauran creat els alumnes, o bé facilitarem un diàleg amb la tècnica del Cercle de Paraula.

Durada: 2 h

3r, 4t ESO i Batxillerat

“Normal...qui? interseccionalitat i discriminacions a les aules”

Adaptable també a alumnes de Programes de Qualificació Professional Inicial (PQPI)

Objectius:

- Visibilitzar que les dinàmiques de poder són fluides, que les possibles discriminacions s'interrelacionen, i que en un eix d'opressió podem estar en la part privilegiada i en un altre en l'oprimida, o que a moments podem ser “víctimes” de l'acció d'altres persones i a moments podem ser nosaltres qui ferim.
- Treballar la comprensió de les dinàmiques de discriminació tant des del rol d'observador, d'agressor, com de víctima.
- Facilitar l'adquisició d'habilitats per a la reparació, per transformar les discriminacions i per a la resolució de conflictes.
- Promoure relacions equitatives, sanes i de suport entre companys/es de classe i referents positius de lideratge i d'ús del poder.

El taller: Introduïm el taller preguntat a l'alumnat “què és la discriminació?” i “què vol dir ser normal?”, ja que sovint les dinàmiques centre-perifèria es sustenten en la idea que, d'una banda, hi ha una part de la població o una manera de ser “normal”, i de l'altra, hi ha gent “rara”, que val menys. També posarem algun vídeo per aprofundir en el tema

En la primera part del taller, farem un “escalfament” que ens servirà per crear vincle amb els nois i noies i generar un espai de confiança. A la segona part farem una dinàmica per reflexionar individualment i en grup sobre les discriminacions que cadascú ha patit i també quan cadascú ha pogut discriminar.

En funció de la informació que hagi emergit, sobre les discriminacions presents a l'aula o l'institut, i de la maduresa del grup tancarem la sessió d'una manera o d'una altra. Farem servir teatre fòrum amb petites obres de teatre que hauran creat els alumnes, o bé facilitarem un diàleg amb la tècnica del Cercle de Paraula.

Durada: 2h

El Treball amb el professorat

Per a nosaltres és molt important que el professorat pugui continuar treballant amb els aprenentatges i discursos que es generen a l'aula amb la realització dels tallers. Recomanem que el professorat rebi formació per a adquirir la mirada restaurativa i incidir en transformar la classe i l'escola en un entorn que acompanya emocionalment i dóna suport a la gestió de conflictes.

Per això, es recomana que aquests vagin acompanyats amb una sessió de treball amb el professorat.

Sessió prèvia i posterior amb el claustre/professorat:

En les sessions prèvies i posteriors al taller proporcionem el marc teòric sobre l'atenció a l'assetjament i les dinàmiques de discriminació a l'aula, i ho connectem amb la realitat de cada grup, per a ajudar al professorat a reconèixer les dinàmiques de poder a la seva classe. A la sessió posterior, comentarem amb el professorat idees i pautes amb les quals poder seguir treballant, adaptades a la realitat de cada grup.

A la sessió prèvia també es compartirà el sentit de cada taller, desplegant els continguts de cada intervenció per grups d'edat; l'enfocament dels tallers i la nostra metodologia de treball. I es proporciona informació amb alguns recursos per introduir-se als diferents temes tractats als tallers.

Durada: d'1 a 3 h segons disponibilitat del professorat

